

De boekjes van A. HANS worden in alle scholen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van over land en volk vertellen. Dat veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt worden bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels:

413. Een Huichelaar. — 414. De erkentelijke Indianenhoofdman. — 415. Onvergetelijke Avonturen. — 416. Een vreemde Nacht. — 417. De hoeve bij de Duinen. — 418. Leo op de Kostschool. — 419. De moedige Padvinder. — 420. De Dragonder van het Uilenhof. — 421. De strijd tegen de Slavernij. — 422. De jonge Alpengids. — 423. Het onverwachte Erfdeel. — 424. De vrijdelde Diefstal. — 425. Op het eenzame Eiland. — 426. In den Sneeuwstorm. — 427. Sinterklaas in den Woonwagen. — 428. Het vuur in den Nacht. Een moedige Knaap. — 429. Het Kerstfeest der Schipbreukelingen. — 430. Voor het Recht. — 431. Het Spook van Sylt. — 432. De dappere Kasteelknaap. — 433. In Duizend Vreezen. — 434. De Toovenares van Diksinuide. — 435. Acht maanden op een onbewoond Eiland. — 436. Ontmaskerd. — 437. Een gestoorde Nacht. — 438. De stem aan de Deur. — 439. Het geheimzinnig bedrijf. — 440. De smokkelaars van Blankenberge. — 441. Een drama aan de grens. — 442. Een Godsoordeel. — 443. De verrader. — 444. Zigeuners op 't Dorp. — 445. Een Rakker. — 446. De dochter van den Indianenhoofdman. — 447. De Smokkelbende. — 448. Het verlaten Schip. — 449. De Werklooze. — 450. De avonturen in de Hooglanden. — 451. De gestoorde Zesdagenkoers. — 452. Uit een Gezin. — 453. Een Smokkelavontuur. — 454. De Weezen van de Beukenharst. — 456. Kars, de Herdershond. — 457. Een angstige Tocht. — 458. De verkleede Krijgsmann. — 459. De Heldin van Maestricht. — 460. Een spion verrast. — 461. De Wraak van den Eskimo. — 462. De Schoolmeester van Sylt. — 463. Gevangen in het Ijs. — 464. Het Spook van de Steengroeve. — 465. De Groote Ronde. — 466. Erik, de Cow-Boy. — 467. De Roover uit Eikenloo. — 468. Het Geheim van den Torenkeider. — 469. Lina, de Smokkelaarster. — 470. Tweemaal gered. — 471. De zoon van Kelzer Karel. — 472. De Zwarte Vrouw uit den Polder. — 473. Djees, de Schooier. — 474. De Cow-Boy en zijn Zuster. — 475. De Wilde Ridder en het Kind. — 476. Avonturen in de Grot. — 477. De Luchtreiziger. — 478. De Kinderen van den Visscher. — 479. Een vlucht in Rusland. — 480. Het Turfship van Breda. — 481. Kerstmis in Sneeuw en Ijs. — 482. Een vreemde Oudejaarsavond. — 483. De Tooveres van het Ijs. — 484. Een Cow-Boy in de Gevangenis. — 485. De Jonge Strandlooper. — 486. Een Wonderbare Terugkeer. — 487. Het gestoorde Kamp. — 488. Een blijde Wederkomst. — 489. Het geheim van het Kraalenhof. — 490. De Ridder met het Zilveren Kruis. — 491. De Heldin van den Vuurtoren. — 492. Koning Albert I. — 493. Koning Leopold III. — 494. Het Licht in de Duinen. — 495. Voetballers in Amerika. — 495bis Koning Albert aan den IJzer. — 496. Vaders Vlucht. — 497. Een Martelares. — 497bis Te Marche-les-Dames. — 498. De Jonge Verstekeling. — 499. Ada's Avontuur. — 500. Uit het Leven van A. Hans.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraag ze in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

PRIJS: 60 CENTIEMEN.

De Ondergang van Vremdijke

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich

DE ONDERGANG VAN VREMDIJKE

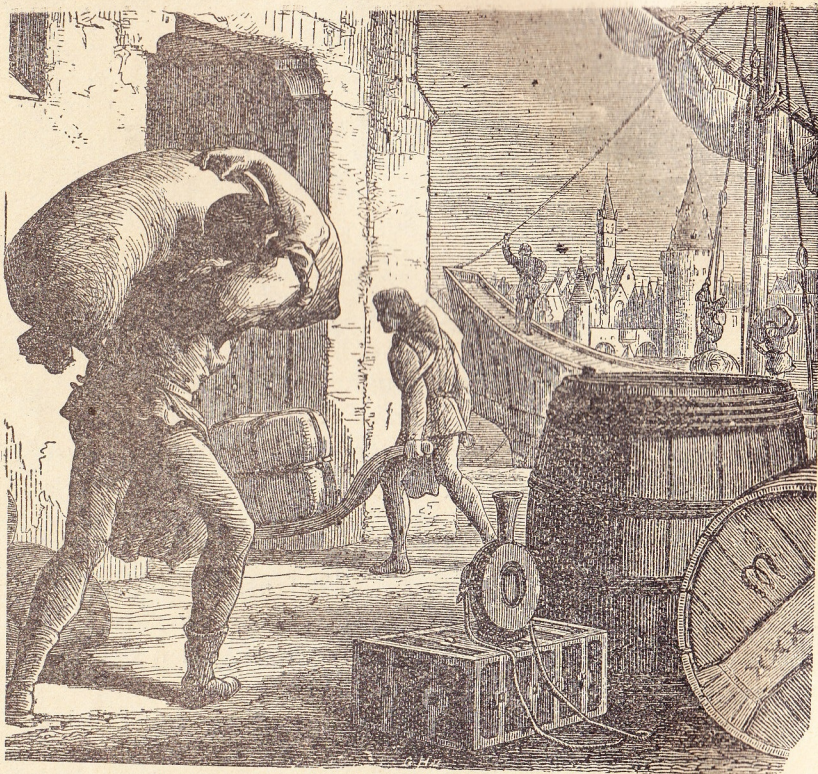
I.

Op een Octoberdag van het jaar 1584, lag schipper Joost Wessel van Vremdijke met zijn schuit aan de kade te Antwerpen. Hij had graan medegebracht, en laade nu vaten wijn, zakken met rijst, kisten met lijnwaad en andere stoffen voor kooplieden uit zijn stadje.

Een deftig Antwerpsch handelaar, heer Verwijzen, trad op hem toe. Joost Wessel voer dikwijls voor hem, en eerbiedig groette hij den deftigen burger.

— Joost, zei de heer Verwijzen, ik heb veel werk voor u.

— Te beter, heer, want de zaken gaan tegenwoordig slap, antwoordde de schipper van Vremdijke.

— En 't zou nog veel erger worden, moest de Spanjaard hier meester zijn.

— Is daar kans op?

— Wel, we moeten een belegering van de stad verwachten. De hertog van Parma zal niet rusten voor hij Antwerpen in zijn macht heeft. Maar wij zullen ons kloekmoedig verdedigen. Daarom moeten we een grooten voorraad levensmiddelen binnen de muren hebben. Als de Spanjaarden Antwerpen rondom insluiten, kunnen we niets meer invoeren. We zorgen dus bijtijds. Ik heb veel graan gekocht te Middelburg in Zeeland, en dat moet zoo vlug mogelijk hierheen gevoerd worden. Ik huur uw vaartuig en nog andere schepen. Ge zult zoo snel mogelijk heen en weer reizen. Er zit een goed loon op.

De heer Verwijzen stelde uitstekende voorwaarden, en Joost Wessel nam gaarne zijn aanbod aan. In den namiddag bracht een klerk hem de noodige papieren om het graan te Middelburg af te halen.

Het was een benarde tijd. Onze gewesten en die van Noord-Nederland, werden toen bestuurd door Filips II, koning van Spanje. Hij verdrukte het volk, dat in opstand was gekomen. De koning wilde Vlamingen, Brabanders, Zeuwen, Hollanders en de bewoners van de andere provincies onderwerpen. Die strijd duurde al lang en nu was de hertog van Parma, de be-

kwaamste Spaansche veldheer, gekomen, om aan den opstand een eind te maken.

Hij had reeds verscheidene steden bedwongen, het laatst Gent, en men begreep, dat hij thans op de groote koopstad Antwerpen loerde, waar de bevolking zoo vrijheidslievend was. Antwerpen zou zich hardnekkig tegen Parma en zijn Spaansche troepen verdedigen. Men moest beginnen met veel levensmiddelen in te slaan, want Parma had sommige steden, niet door het zwaard, maar door den honger veroverd.

Den volgenden morgen voer Joost Wessel weg. Hij zou eerst zijn lading te Vremdijke lossen en dan naar Middelburg stevenen.

— Er is veel te verdienen, zei hij tot Willem, zijn helper, een jongen van zestien jaar. Maar liever dan voor oorlog, voer ik voor den vrede. God verleene ons betere tijden!

De wind zat niet gunstig, en het schip schoot maar langzaam op. Het voer de Schelde af. Joost en Willem zagen op beide oevers versterkingen.

Een boot van het stadsbestuur wenkte Joost te stoppen. De schipper liet het zeil zakken en een anker neervallen. Het ander vaartuig naderde. Een hoofdman vroeg Joost zijn papieren.

— Alles is in orde, zei hij dan. Ge zult voor koopman Verwijzen varen?

— Ja, heer. Ik moet graan halen te Middelburg.

— Dat is uitstekend. Houd nu den rechteroever. De Spanjaarden zijn meester te Liefkenshoek en op andere plaatsen en zouden naar uw schuit kunnen schieten.

— Zijn ze er al?

— Ja, sedert vannacht. Weinigen nog weten het in de stad. We zullen spoedig belegerd worden. Parma laat balken en allerlei ander gerief opstapelen in de kerk van Kalloo. Hij maakt er een oorlogspakhuis van. Dus blijf onder den rechteroever; wij zijn meester op het fort van Lilloo. Goede reis! En help Antwerpen! We zullen nu den bijstand van flinke varensgezellen noodig hebben.

— Op mij mag Antwerpen rekenen; ik heb er altijd ruim mijn brood verdiend, en in den nood zal ik doen, wat ik kan.

Joost Wessel voer verder. En hij zag weldra veel drukte op den linkeroever.

— Daar wriemelen de Spanjaarden al. 't Komt vlugger uit, wat mijnheer Verwijzen voorspeld heeft, dan we dachten, zei hij tot Willem.

Voorzichtig stevende Wessel onder den rechteroever en veilig raakte hij verder.

De schuit sukkelde echter. 't Was al middag, toen ze langs Saafingen voer, toen nog een bloeiende streek, waar het stadje Namen lag (1).

Willem warmde de erwtensoup, die hij den vorigen dag reeds gekookt had, sneed brood en schipper en knecht aten smakelijk.

— Er komt wat meer wind, maar 't zal late avond zijn, als we te Vremdijke liggen, be-
weerde Joost Wessel.

Om drie uur konden ze Terneuzen niet meer onderscheiden. Het stedeke lag al in de schemering gehuld. Weldra veranderde Joost zijn koers. Hij had tot nu toe Westwaarts gestuurd; de schuit moest thans naar het Zuiden, een diepe golf binnen, de Braakman, aan weiker oever Biervliet, Filippine, Bouchoute en ook Vremdijke lagen.

Helder brandden de scheepslantaarns en hier en daar zag men nog eenige lichtjes glimmen, maar toch leek het hier een eenzame en sombere watervlakte.

Willem stond op de voorplecht en had den uitkijk. Hij verlangde naar het warm kamertje thuis, bij moeder, een weduwe, die zijn steun al zoo noodig had, want er waren vijf jongere

---

(1) Nu ziet men te Saafingen grauwe schorren, doorsneden van geulen.

broertjes en zusjes. Willem bedacht, hoe zijn vader twee jaar geleden in deze Braakman op een vreeselijken stormavond verdronk, toen hij visch naar Antwerpen had gebracht.

De wijde golf kon zoo leelijk te keer gaan; men noemde ze daarom ook wel den « Dullaard » of het woeste water. En die « Dullaard » had zelfs dorpen verwoest, Piet, Steekerk, Hertingen, Moerkerk en andere, die nu diep onder den donkeren vloed bedolven lagen. Men zei, dat het hier soms nog spookte. Men vertelde, dat een visscher, eens een koopman van Eekloo naar Biervliet moest brengen. De visscher was met hem alleen aan boord en had goud hooren klinken in de tasch van zijn passagier. Toen laaide de geldzucht op. De visscher naderde dicht bij een zandbank, die met de bovenste punt droog lag, en eensklaps gooide hij den niets vermoedenden koopman daarop en voer snel voort. Hij hoorde het angstgeschreeuw van den ongelukkige, maar stoorde er zich niet aan en keek naar de tasch met goud. Het was vloed, het water kwam snel op en het zou weldra de zandbank bedekken. Zoo moest de koopman uit Eekloo jammerlijk verdrinken. De visscher keerde naar Hertingen terug, waar hij woonde. Niemand wist, dat hij den koopman aan boord had gehad. Hij beefde, toen nadien familieleden van zijn slachtoffer in de dorpen rond de Braak-

man een onderzoek instelden. Alleen hij kon inlichtingen geven. Maar de moordenaar zweeg. En de golven hadden het lijk meegevoerd naar de zee.

De visscher bouwde een schoon huis te Hertingen, en werd een groot heer. De menschen spraken met verwondering en ook wel met nijd over dien verworven rijkdom. Men fluissterde over den koopman van Eekloo, maar wie kon de schuld bewijzen?

Doch in een wilden nacht van 1434, beukte de Braakman of de « Dullaard » de oevers zoo geweldig, dat verscheidene dorpen in de golven werden gesleurd. Ook Hertingen verdrong. Het schoone huis van den voormaligen visscher stortte in en de moordenaar kwam om het leven. Maar Willem had dikwijls hooren zeggen, dat de visscher geen rust kon vinden en in een zwart scheepje over de Braakman zwierf en zijn misdaad uitschreeuwde. Dat was toch een akeelige geschiedenis.

Willem dacht er nu aan, terwijl hij over de donkere vlakte tuurde, en, eensklaps kreeg hij als een hevigen schok.

— Schipper! gilte hij, en stormde naar zijn baas toe, die kalm aan het roer zat.

— Wat is er nu, drommelsche jongen? Ge doet me schrikken! riep Joost Wessels uit.

— De zwarte schuit van den moordenaar!

— Wat bazelt ge toch?

— Hoor!

— Ja, er wordt geroepen. Moet ge daarom zoo opstuiven? Er is zeker iemand in nood. Houd het roer!

Joost boog zich over de verschansing en weldra onderscheidde hij een roeilboot, waarin zich eenige lieden bevonden.

— Halo! riep hij. Wat is er aan de hand?

— Ha, Joost, gij zijt het! Ik ben Lieven Poort! klonk het terug. Ik moest eenige heeren naar Biervliet brengen, maar mijn boot is lek geworden en ik durf niet verder. Mogen mijn passagiers bij u aan boord komen?

— Natuurlijk... maar ik vaar vanavond niet meer naar Biervliet, dat begrijpt ge wel! Ik heb zin naar mijn bed.

— Neem de heeren mee naar Vremdijke. Ik zal ze morgen overzetten.

— Wil ik uw boot op sleeptouw nemen?

— Dat is niet noodig! Nu de vracht zoo gelicht is, help ik me zelf wel.

— Kerel, als ge nu toch meegetrokken wordt, wat zult ge dan uw armen lam roeien!

— Ik moet nog aan den dijk van den Koudendorpolder zijn.

— Met een lekke schuit?

Lieven Poort meerde intusschen naast het schip van Wessel en vijf mannen klommen behendig aan boord... In het schijnsel van een lantaarn kon Joost hen nu beter zien.

— Spaansche soldaten, mompelde hij verschrikt.

Maar zijn ontsteltenis werd nog grooter, toen de mannen hem degen en pistolen voor hielden en een hunner in duidelijk Vlaamsch sprak:

— Nu zijn wij meester op uw schuit en ge zult ons gedwee gehoorzamen of we maken kort spel met u.

Willem, die zich al wat over zijn bijgeloof geschaamd had, beefde nu weer van angst. Die kerels leken wel zeeroovers.

— Lieven Poort, wat hebt ge nu uitgevoerd? schreeuwde Joost.

— Wees braaf! Ik moest het ook zijn! Goede reis!

Dat klonk zoo spotachtig, en Joost Wessel begreep, dat de veerman van Vremdijke een gemeene rol speelde.

— Wat wilt ge van mij? vroeg hij dan aan de vreemdelingen.

Een van hen was een Vlaming, en plots herkende Joost hem in zijn Spaansche uniform.

— Cornelis Lams, wat doet ge met die soldaten op mijn schuit? vroeg hij.

Cornelis Lams was de zoon van een koop-

man uit Vremdijke, maar hij had nooit gedeugd en was een paar jaar geleden weggetrokken.

— Joost, ik zal u heel kort antwoorden, zei hij. Ik ben in Spaanschen dienst en heb er heel wat te vertellen.

— Ge draagt tenminste schoone pluimen op uw hoed!

— Spreek eerbiedig tegen mij!

— Tegen iemand, die zijn ouders altijd verdriet heeft aangedaan! Zijt ge misschien zee-roover geworden?

— Op één woord van mij, smijten die soldaten u in het water tot aas van de visschen! Wees dus bedaard en toom u in. Ik ben nu baas op uw schip. En van dit oogenblik af vaart gij voor de Spanjaarden.

— Maar dat wil ik niet!

— Ge hebt niets te willen. Ge moet gedwee gehoorzamen. We varen nu naar Filippine... Daar zult ge nog andere schippers ontmoeten die we op dezelfde manier overmeesterd hebben. Ik zeg: overmeesterd. Dus ge zijt eigenlijk mijn gevangene, Joost Wessel. Maar als ge u gewillig toont, zult ge een schoonen stuiver verdienen.

— Verradersgeld!

— Houd uw mond, als ge geen verstandiger praat weet te vertellen. Morgen varen we met een heele vloot van zulke schuiten door het Sas-

sche gat naar Gent en van daar over Dendermonde naar Waasland. Ge moet meehelpen om Antwerpen voor den koning van Spanje te winnen. 't Zal lang duren, eer ge Vremdijke terug ziet!

— Maar wat moet mijn vrouw dan toch denken?

— Dat kan me niet schelen! Ze zal het wel hooren, dat er een boel schepen opgebracht zijn.

— Het is een schandelijk onrecht! Wij zijn vrije schippers!

— Ja, zoo kwaakten de anderen ook, maar het heeft hun niets geholpen. Ze moesten mee, gelijk gij!

— Ik heb vracht voor uw vader.

— Wijnen?

— Ja...

— O, dat is prachtig! Dan kunnen we straks een goede teug drinken. Mijn vader was altijd gierig voor mij en nu heb ik hem eens bij de neus.

Wat kon Joost Wessel verder op die gemeene taal antwoorden?

— En nu vlug aan uw roer! beval Cornelis Lams. Ge kent den weg naar Filippine! Geen verzet, of we schieten u als een hond neer en gooien u dan over boord. De driftige Jozef Louw wilde me te lijf vliegen. Zijn lijk spoelt

morgen wel ergens onder Bouchoute of Biervliet aan. Ge zijt verwittigd.

Joost huiverde. De Spanjaarden gaven niet om het leven van een Vlaming en Cornelis scheen nog een grooter geweldenaar dan zij.

— Laat Willem dan naar huis gaan! Hij is de eenige steun van zijn moeder, een weduwe, zoo sprak de schipper ten beste voor zijn knechtje.

— Hij ziet er een stevigen knaap uit en kan ons helpen! wedervoer Lams. En talm nu niet meer.

Willem dacht aan zijn moeder, broertjes en zusjes en begon te weenen.

— Blaas een tijdje, maar niet te luid; niemand behoeft het te hooren, zei de handlanger der Spanjaarden. En Wessel, vooruit nu; ge hebt al te lang getalmd.

Joost moest gehoorzamen, met smart en wrok in het hart. Hij zou in langen tijd zijn vrouw en kinderen niet meer terug zien. Hij werd gedwongen te werken tegen Antwerpen, waar hij zooveel vrienden had, en den vijand van zijn volk te dienen.

Cornelis Lams had een lantaarn genomen en speurde het sloopje af. Plots keerde hij met papieren bij Joost Wessel terug.

— Ik lees hier, dat gij graan van Middelburg naar Antwerpen moet brengen, zei hij.

— Ja, en mag dat niet? vroeg de schipper.

— Houdt ge me voor een onnoozelen Piet? Ze weten te Antwerpen, dat de Spanjaarden hun stad komen belegeren, en ze willen veel koren inslaan. Gij helpt de oproerlingen.

— Ik vaar al jaren op Antwerpen.

— Koning Filips is uw heer, en gij werkt tegen hem, want de Antwerpenaren plegen opstand. Ha, ik zal die papieren eens aan de overste van Filippine toonen en dan hangt ge morgenochtend aan den mast van uw schip!

Joost Wessel schrok nog meer.

— En zoo handelt gij tegen een stadsgenoot, die eerlijk zijn brood wil verdienen? riep hij uit.

— Ha, nu zoudt ge mijn vriend willen zijn, na me eerst verweten te hebben, dat ik voor niets deugde! Stadsgenoot? Om Vremdijke geef ik geen zier! Het zit daar vol verraders en we zullen het nest eens zuiveren, wacht maar. Ik heb er veel op mijn lijstje staan, die me vroeger van alles verweten, en die ik gaarne door een venstertje van touw zal laten kijken, door een strop, ge begrijpt me wel?

— Ellendige schurk, dacht Joost, maar de wanhoop beving hem.

Moest hij nu zijn eigen schuit naar Filip-

pine brengen, om daar onbarmhartig gedood te worden?

— O, God, help me! bad hij.

De soldaten hadden ook eens rond gesnuffeld, en de wijnvaten ontdekt... Ze spraken er over met Cornelis. Willem moest kommen halen en het duurde niet lang, of de kerels waren in het ruim aan het drinken. Ze zaten daar beschut tegen den kouden wind; Cornelis dronk flink mee, en had de meeste praats.

— Houd moed, fluisterde Joost tot Willem, die weenend bij hem stond. Ik stuur niet den kortsten weg naar Filippine, en tijd gewonnen is al veel. Laat ze drinken, tot ze niet meer kunnen.

— O, wat zal moeder verdriet hebben!

— Of misschien zeer blij zijn! Ik geef de hoop nog niet op.

Cornelis merkte het niet, dat Wessel een andere koers nam. Hij was gerust, omdat de schuit uit de buurt van Vremdijke bleef, en hij meende, dat de schipper thans te bevreesd was, om ongehoorzaam te zijn.

Cornelis Lams was een hoogmoedige pronker. Thuis had hij nooit opgepast; hij zat liever in de herberg dan op zijn vaders kantoor. Op zekeren avond bestal hij zijn ouders en trok hij er van door. Zijn geld was spoedig verteerd; toen nam hij dienst bij de Spanjaarden. En dat

bij nu een zekeren rang bekleedde, dankte hij aan zijn bekendheid met deze streek. Hij kon er de vreemde soldaten den weg wijzen; het deerde hem niet eigen volk te verraden. En hij waande zich reeds een voornaam hoofdman. Hij had dus een doorslecht karakter. Met geld kreeg hij de hulp van Lieven Poort, die te Vremdijke passagiers en goederen over het water bracht en ook gaarne dronk. Hij en Cornelis Lams hadden elkaar vroeger in de herbergen leeren kennen.

De Spanjaarden hadden veel scheepjes noodig, die door hun bouw op de dikwijls woeelige Schelde konden varen. Deze vaartuigen moesten dienen bij het beleg van Antwerpen. We weten dus, hoe Cornelis te werk ging. Lieven Poort lichtte hem in over schuiten, die uitvoeren of terug keerden en hielp listig bij den roof.

Op die wijze was ook Joost Wessel bedrogen geworden.

De soldaten werden luidruchtiger; de wijn smaakte hun best. Cornelis kwam met een volle kom naar Joost en zei:

— Hier, zuip het uit! Ik ben nog zoo kwaad niet. En nu ge braaf zijt, zal ik over de papieren zwijgen.

Joost had veel zin om den nietwaard de kom in 't gezicht te slaan, maar het was voorzichti-

ger zich gedwee te betoonen. Hij nam dus een teug en liet ook Willem wat drinken.

— Wanneer zijn we te Filippine? vroeg Cornelis, wiens tong al dubbel sloeg.

— Nog een uurtje; de wind is tegen.

— Ge kent goed den weg?

— O, ja...

— Och, jongen, wees verstandig, dien den Spanjaard en ge zult veel geld winnen. Dat is nu een raad van mij. Ze zullen te Vremdijke een raren snuit trekken als Cornelis Lams er eens binnen rijdt als Spaansch officier. Bij de Spanjaarden kunt ge vooruit geraken.

— Ja, dat merk ik aan u.

Cornelis keerde naar het wijnvat terug en duikelde haast in het ruim. Na een tijd hoorden Joost en Willem niets meer dan het dwaaste dronkemansgebral.

— We varen niet naar Filippine, zei Willem, die de streek ook goed kende.

— O, neen! Hoop maar het beste, jongen!

Filippine, nu het bekende mosseldorp, was toen een sterkte, door de Spanjaarden pas gebouwd en naar hun koning genoemd.

Willem begreep niet, hoe de schipper hem en zich zelf zou bevrijden, en toch vertrouwde hij op zijn koenen baas.

Na een tijd zei Joost stil:

— Nu moeten we vlug handelen; luister goed! De kerels zijn dronken, en zullen al moeilijk meer op hun beenen kunnen staan. Ze liggen daar in het ruim, en we hebben maar twee dekplanken te verschuiven om het te sluiten. We sleuren rap die kist lijnwaad op de planken en dan zijn de Spanjaarden zelf gevangen.

— Zouden we durven? vroeg Willem aarzelend. Als ze eens schieten?

— Ze hebben hun pistolen niet in de hand. Toe, het moet lukken. Kom!

Stil slopen ze naar het midden van het schip, en vlug legden ze de luiken neer, die het ruim afsloten. Met vereende krachten schoven ze er de kist op.

— Dat is klaar! zei Joost. En nu naar Vremdijke.

— O, schipper, zouden we er geraken?

— Vast en zeker!

Willem kon, na al zijn angst, nog niet aan dit groot geluk gelooven.

— Hoor ze eens roepen! Het baat hun niet meer! spotte Joost Wessel. Wacht, voor alle zekerheid nagelen we de planken dicht. Haal de spijkerbak.

— Laat er ons uit! Nu zult ge zeker hangen! schreeuwde Cornelis Lams.

De gevangenen bonsden op de luiken.

— Ja, ik hoor u wel! Slaapt gerust uw roes uit! riep de schipper.

Willem bracht een bak, waarin groote spijkers lagen, en Joost nagelde de luiken stevig dicht. Een schot ging af; een kogel boorde door een der planken.

— Ge raakt ons niet! zei Joost.

Hij zette reeds koers naar Vremdijke. De wind blies krachtig in het zeil, als wilde hij de twee eerlijke varensgezellen helpen. Cornelis en de Spanjaarden gingen vreeselijk te keer. Nog enkele malen werd er geschoten. De luiken barstten op enkele plaatsen, doch dat kon nog geen kwaad. Maar Joost putte een emmer water en goot dit door de gaten in het ruim.

De gevangenen gilden, als meenden ze in zee te liggen.

— U stil houden, of ik giet het heele ruim vol! waarschuwde Joost Wessel. Ieder zijn beurt, Cornelis! Ik kan net zoo slim zijn als gij...

— We zullen Vremdijke plat branden, als ge er ons niet uit laat!

— Eerst de kans hebben! Houd me nu niet langer op.

Het werd stiller in het ruim. De bedreiging van den schipper had geholpen. En geen uur later voer de schuit de haven van Vremdijke binnen. Er stond veel volk op de kade. Men

wist er al, dat de Spanjaarden schepen roofden en beraadslaagde over de mogelijkheid met schuiten tegenweer te bieden.

— Daar is Joost Wessel! klonk het, en veel handen waren gereed om de meertouwen te grijpen en het schip vast te leggen.

— O, Joost, God zij gedankt, ge zijt terug. Ik ben zoo angstig geweest! klonk het.

Vrouw Wessel begroette zoo haar man. Een visscher had het nieuws van de Spanjaarden verspreid.

De burgemeester en schepenen van Vremdijke waren ook op de kade.

— Zwerven er waarlijk Spanjaarden op de Braakman rond? vroeg de burgemeester.

— Nu niet meer, want ze zitten gevangen in het ruim! antwoordde Wessel vroolijk.

— Gevangen?

— Ja, ja... vier echte Spanjaarden en Cornelis Lams, die ook in een Spaansche jas steekt en pluimen op zijn hoed draagt.

Joost vertelde zijn wedervaren en het nieuws liep van mond tot mond. De menschen lachten en wenschten den schipper geluk. De schepenen zouden nu de gevangenen overnemen.

— Voorzichtig, ze hebben pistolen en degens! waarschuwde Joost.

Hij haalde de nagels uit de luiken en schoof de kist lijnwaad op zijde. Men nam de planken

weg. Maar niemand bood tegenweer. Door den wijn en de benauwde lucht waren Cornelis en zijn gezellen half versuft. Men moest ze naar boven trekken en daar kwamen ze wel weer spoedig bij, maar toen waren ze al stevig geboeid.

Cornelis Lams kwam niet als officier, fier te paard, in zijn geboortestad terug. Hij boog angstig het hoofd, toen hij allerlei scheldwoorden hoorde.

— Smijt hem met steenen aan handen en voeten in het water! riep er een.

— Ja, ja, het stroo van de gevangenis is nog te goed voor hem! tierde een ander.

— Verrader van zijn eigen volk!

Maar de schepenen eischten orde; de schout en zijn dienaren brachten de gevangenen weg.

Willem snelde verheugd naar huis.

Joost Wessel ging naar een deftige woning op de Markt van Vremdijke. Daar woonde koopman Lams, voor wien hij veel voer. En de brave schipper achtte het zijn plicht hem mee te deelen, wat er voorgevallen was. Op zijn geklop, deed de heer Lams zelf open.

— O, is het waar, wat de meid vertelt, en hebt gij mijn zoon gevangen in de stad gebracht? vroeg hij.

— Ik moest het doen om mijn eigen behoud, antwoordde Wessel.

— Kom in de kamer!

Daar zaten mevrouw Lams en haar twee dochters, ook allen zeer ontsteld.

Joost groette hen eerbiedig en deed dan zijn verhaal.

— Ge kondt niet anders handelen, zei de koopman. We hebben altijd verdriet van Cornelis ondervonden. God geve, dat hij nu tot inkeer kome.

Wessel ging naar huis. Men hield te Vremdijke flink de wacht, om zoo noodig Spanjaarden uit Filippine te beletten in de stad te komen.

Vremdijke was toen een bloeiende gemeente, al had het groote schade ondervonden van een overstroming in den Allerheiligennacht, veertien jaar geleden. En men wist, dat men waakzaam moest zijn tegen de aanvallen van de Braakman. Er woonden handelaren, schippers en visschers, en natuurlijk ook ambachtslieden. In den omtrek bebouwde men de vruchtbare akkers en kweekte men vee. Men bracht de waren te Vremdijke op de markt.

Nu werd de bevolking door den oorlog benauwd. Er was droefheid om schippers, die reeds te Filippine verbleven.

II.

Reeds den volgenden dag moest Cornelis Lams voor de schepenen verschijnen, en rekening geven van zijn daden. Joost Wessel en Willem traden op als getuigen, en deelden uitvoerig mee, wat er gebeurd was.

Cornelis stond daar nu als een boeteling. Hij had geen praats meer. Hij bekende, dat hij samspande met Lieven Poort, om scheepjes aan te houden en hij had daarvoor de hulp gekregen van vier Spaansche soldaten.

— O, heeren, vergeeft het me, smeekte hij. Ik zal voortaan tegen de Spanjaarden vechten.

— Zoo'n Judas betert zich nooit, merkte een der schepenen op. Gij zijt een burger van Vremdijke, en berooft uw eigen stadsgenooten voor de onderdrukkers. Ge hebt aan Joost Wessel meegedeeld, dat schipper Louw gedood is.

— Een soldaat schoot hem neer.

— Op uw aanstoken!

— Neen!

De Spanjaarden werden gehaald en ze beweerden, dat Cornelis Lams zelf op den ongelukkigen visscher geschoten en hun dan bevolen had, het lijk over boord te gooien.

Toen viel Cornelis weer door de mand.

— Ja, ik heb het gedaan, maar ik wil mijn leven beteren! riep hij uit.

Voor het gebouw stond veel volk. Het sprak ook over den dood van Louw, een braven huisvader, wiens vrouw en kinderen nu onverzorgd achter bleven.

De menigte hoorde wat later, dat de schepenen Cornelis Lams tot de galg veroordeeld hadden.

Maar ieder zweeg, toen een man en een vrouw met twee juffers, gebogen onder smart, door de straat kwamen; het was de algemeen geachte familie Lams, die Cornelis nog eens mocht bezoeken.

Het werd een hartverscheurend tooneel in de gevangenis. Cornelis smeekte zijn ouders hun vrienden aan te zetten, genade voor hem te vragen. De moeder ging naar de schepenen en zank voor hen op de knieën. Maar het baatte niet. Al hadden de bestuurders der stad het vonnis nog willen veranderen, dan zou het volk dit niet geduld hebben.

Een priester bezocht Cornelis en bracht hem tot boete. Den volgenden dag werd de veroordeelde aan de galg gehangen.

De vier Spaansche soldaten bleven krijsgesvangenen.

Lieven Poort vertoonde zich niet meer in de

stad. Maar een week later verrasten visschers van Vremdijke hem in zijn boot tegen Bouchoute. Ze bonden hem een steen aan den hals en wierpen hem in het water. Het waren toen ruwe tijden en over en weer werden veel wreedheden gepleegd.

III.

De Vremdijkers waakten trouw over hun stadje. Ze vreesden een aanval uit de sterkte van Filippine, waar de Spanjaarden het wel zouden weten, wat er met Cornelis en de vier soldaten gebeurd was. Doch de Spaansche oversten hadden nu andere bekommernissen. Al de krachten werden vereenigd op Antwerpen. Parma moest een sterke krijgsmacht hebben om de groote stad te omsingelen.

Joost Wessel bracht ijverig graan naar Antwerpen. Hij trotseerde zelfs het Spaansch geschut van den linkeroever. Men voer met veel schepen tegelijk onder geleide van krijgslieden. Maar nadien liet Parma een brug over de Schelde bouwen en sloot zoo den toegang naar Antwerpen af. Na een lang beleg veroverde hij de stad. En toen was het voor lang met den handel gedaan.

Maurits van Nassau, de aanvoerder der Staatsche troepen, die tegen Spanje streden, liet nabij Vremdijke een sterkte oprichten, het Mauritsfort. Dit moest Filippine bedwingen en zoo bleef ook Vremdijke van Spanjaarden bevrijd. De schippers als Joost Wessel voeren nu op Middelburg, maar het was erg onveilig op de Braakman en de handel kwijnde. Zoo bracht de oorlog armoede te Vremdijke en in de omliggende plaatsen.

IV.

Zestien jaren waren voorbij gegaan. Nog altijd voer Joost Wessel op de Braakman en de Schelde. Maar hij verdiende niet veel en moest tevreden zijn met een schamel stuk brood. Een zoon hielp hem nu. Willem, zijn vroeger knechtje, was thans getrouwd en won den kost met visschen. Zijn oude moeder woonde bij hem.

't Was een Octoberavond van het jaar 1601. Joost Wessel kwam van Middelburg. De Schelde lag als verlaten. Nog altijd waren de Spanjaarden meester te Antwerpen en geen schip mocht er heen. De eertijds beroemde haven was ingeslagen en dat zou meer dan twee honderd jaar duren.

— Er zit boos weer in de lucht, zei Wessel tot Koen, zijn zoon.

— Storm?

— Ja. Ik zal blij zijn, als we veilig bij moeder zitten.

Wessel had maar halve vracht mee. De handel te Vremdijke kwijnde. Meestal vervoerde Wessel waren voor de soldaten van het Mauritsfort. Veel kooplieden van Vremdijke waren naar Vlissingen en Middelburg verhuisd. Ze zaten daar rustiger dan onder de sterkten van Vremdijke en Filippine, waar Staatschen en Spanjaarden elkaar dikwijls bestookten.

Tegen den avond voer Wessel de haven binnen, die onrustbarend verzandde, daar er geen geld was voor het onderhoud. Zoo bracht de oorlog plaatsen te niet, en overstrooming gaf dan meermalen den genadeslag.

De wind blies nu geweldig, en het water klotste heftig tegen de kaaimuren.

— Het wordt een woeste nacht, zei Joost. En onze dijken zijn niet sterk. God beware Vremdijke!

Vader en zoon spoedden zich naar huis. De ouders Wessel woonden nu alleen met Koen. De andere kinderen waren getrouwd en verbleven in Zeeland.

Na het avondmaal begaf het gezin zich ter rust. Wessel en zijn jongen waren zeer moe.

De maan verscheen soms door de grauwe wolken en bescheen het stadje, dat met zijn zwaren toren zoo gevaarlijk aan den oever van de Braakman lag. De storm nam toe. En dien nacht woedde de Braakman weer als een echte Dullaard.

— Vader! riep Koen, die verschrikt uit zijn bed gesprongen was. De noodklok luidt.

Wessel werd wakker en hoorde ook het akelig alarm. Haastig kleeedde hij zich en snelde de straat op. Dadelijk keerde hij terug.

— De groote dijk is door. Vlug naar onze schuit of het is te laat! Het water stroomt al over de straat! waarschuwde hij vrouw en zoon.

Het was een haastige vlucht. Alle inwoners snelden naar de kade. Men had geen tijd have of goed mee te nemen. Alle schepen en schuiten werden volgepropt met Vremdijkers. De storm raasde. En men moest over de woedende Braakman naar het Mauritsfort. Dit was het dichtst bij op den vasten wal.

Er stonden in dezen nacht meer schildwachten uit dan anders. Ze zagen de schepen naderen en maakten alarm. Het gansche fort kwam in beroering. En nog slaapdrongen soldaten vroegen of de Spanjaarden van Filippine nu werkelijk in dezen razenden storm een aanval waagden.

— Vluchtelingen uit Vremdijke... ons stadje verzinkt! klonk het dan.

Het garnizoen bood hulp en leidde de ongelukkigen binnen het fort. Het was daar een triestig tooneel.

Joost Wessel en Koen namen echter nog geen rust. Er zouden nog menschen achtergebleven zijn, misschien wel zieken en gebrekkigen. Ook andere schippers en visschers als Willem voeren mee. Met de lichtste schuiten dobberde men door de overstroomde straten van Vremdijke, en men hoorde angstgeschrei. Nog wel twintig inwoners werden van zolders en daken gehaald, en naar het Mauritsfort gebracht.

Huizen stortten in. Boomen werden ontworteld. Veel vee en huisdieren verdronken.

De storm duurde drie dagen en nachten. Toen het weer bedaard was, leek Vremdijke een ruïne. Men redde nog van meubels, hout, zink, lood, wat men kon en haalde ook de klok uit den toren. Met elken vloed stroomde de zee binnen en zetten de golven hun verwoesting voort. Het omliggend land verdween eerst. Dan schoof ook het stadje in den vloed. Het langst bleef de toren staan, maar eindelijk bezweek hij eveneens. En waar Vremdijke eens lag, niet ver van het nog bestaande Filippine en van Bouchoute golfde de Braakman.

Wessel en veel andere Vremdijkers vestigden zich op den vasten wal waar toen het dorp Hoek ontstond.

— — — — —
We hebben die streek bezocht.

— O, ja, ik weet heel goed, waar Vremdijke gelegen heeft, zegt ons een Belgische visscher van Bouchoute. Ik vaar er dikwijls heen. En bij laag water zien we er overblijfselen van boomen in het slijk liggen. 't Is daar aan den Oostkant van de Braakman, naar de zijde van het Mauritsfort.

Uit Vremdijke had men de kerkklok gered en ze later in het nabije kerkje van Hoek overgebracht. Maar toen in den Franschen revolutie-tijd deze klok voor den boerenkrijg geluid was geworden namen de Franschen ze mee naar Axel, waar ze nog in den stadhuistoren hangt.

En op haar bronzen mantel staat er:

« *Maria heet ic en sal bevriën (bevrijden)*

« *Den armen sondare 't allen tiën (tijd)*

« *Ghegoten in het jaar 1503* ».

Ze heeft alarm geluid, toen de Braakman overstroming wekte.

We rijden over Filippine ook eens naar het Mauritsfort bij Hoek. Het overblijfsel is een hoeve geworden. Van Mauritsfort waren twee overzetveeren, een naar Filippine en een naar Biervliet. Maar nu ligt het gehuchtje, dat den ouden naam draagt, te midden van vruchtbare velden. Men heeft immers weer groote stukken van den « Dullaard » of den « Braakman » terug

veroverd en nieuwe polders ingedijkt. En nu spreken we niet uit een ver verleden.

Tijdens den oorlog van 1914-1918 waren we er getuige van hoe een nieuw terrein van grauwe schorren ingedijkt werd.

De vreedzame polderjongens waren daar met bootjes en bakken, om een stuk van den Dullaard in vruchtbaar akkerland te veranderen.

En nu rijden we met de auto over een prachtige weg door het gebied, dat we bij eb als een grauwe moddervlakte en bij vloed als een stuk van de zee hebben gezien.

Hier kunnen we den eeuwenouden strijd onzer vaders beter begrijpen.

Door dat bedijkte Nederlandsche land werd een kanaaltje gedolven voor onze Belgische visschers van Bouchoute. En aan het eind van dat vaartje ligt het krisisstrand, waar in den Zomer duizenden uit Gent, Eekloo en den ganschen omtrek van water, zon en lucht genieten. Een ander kanaal leidt naar Filippine.

EINDE

*Lees elke week het nieuw boekje van A.
Hans' Kinderbibliotheek.*